



## **TERTIARY EDUCATION ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ**

UDC 37.015.31:37.091.33:821.161.2  
DOI 10.35433/pedagogy.1(120).2025.4

### **THE METHODOLOGY OF TEACHING UKRAINIAN LITERATURE AS AN EDUCATIONAL COMPONENT IN THE TRAINING SYSTEM OF FUTURE LANGUAGE AND LITERATURE TEACHERS**

**L. A. Bashmanivska\***

*The article explores the methodology of teaching Ukrainian literature as a crucial educational component in the training of future language and literature teachers. It highlights effective methodological approaches that foster the development of critical thinking, creative abilities, and professional competence in higher education students. The study emphasizes that the main objectives of studying this component include equipping future literature teachers with knowledge of the theoretical and methodological foundations of teaching Ukrainian literature, understanding the structure and content of educational materials, and developing the ability to apply this knowledge in pedagogical practice. The study also underscores the acquisition of modern pedagogical technologies, the creation of personalized teaching methods, the design of innovative lesson technologies and authorial programs, and the development of foundational professional competencies in future literature teachers. Furthermore, it focuses on cultivating the ability to interpret literary works, assess their artistic uniqueness and aesthetics, and view the creativity of literary figures as an integral part of national cultural heritage.*

*The article examines effective methodological approaches that promote creativity, critical thinking, and professionalism. It notes that contemporary methods of teaching Ukrainian literature are based on a combination of traditional and innovative approaches, ensuring the effective acquisition of learning material by students. The key methodological approaches include competency-based, technological, and integrative strategies, along with interactive teaching methods, project-based learning, and practical activities. The research stresses that the methodology of teaching Ukrainian literature is a key component in the training of future language and literature teachers. This approach enhances their professional competence, prepares them to work effectively in modern contexts, and equips them with both theoretical knowledge and practical skills to organize the educational process efficiently.*

---

**Keywords:** *methodology of teaching Ukrainian literature, language and literature teacher, methodological approaches, professional competence, educational technologies, critical thinking, creativity, creative abilities.*

---

---

\* Candidate of Pedagogical Sciences (PhD in Pedagogy), Docent  
(Zhytomyr Ivan Franko State University)  
lyubov\_andreevna11@ukr.net  
ORCID: 0000-0003-3528-2864

## **МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ОСВІТНЯ КОМПОНЕНТА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ**

**Л. А. Башманівська**

У статті досліджено методика навчання української літератури як важливу освітню компоненту в підготовці майбутніх учителів-словесників, розкрито ефективні методичні підходи, що сприяють розвитку критичного мислення, творчих здібностей і професійної компетентності здобувачів вищої освіти. Зазначено, що важливими завданнями вивчення освітньої компоненти є озброєння майбутнього вчителя літератури знаннями теоретичних і методологічних основ методики навчання української літератури, структури й змісту засобів навчання, уміннями застосовувати знання в педагогічній діяльності; оволодіння сучасними педагогічними технологіями, вироблення персональних технологій у навчанні літератури, набуття досвіду створення нових технологій уроків, авторських програм; формування основ професійної компетентності майбутнього вчителя літератури; розвиток умінь здійснювати інтерпретацію художнього твору, оцінювати його художню своєрідність, естетику, вивчати творчість митців слова як складову національної духовної культури.

Розглянуто ефективні методичні підходи, які сприяють розвитку креативності, критичного мислення й професійності. Вказано, що сучасна методика навчання української літератури базується на поєднанні традиційних та інноваційних підходів, що забезпечують ефективне засвоєння навчального матеріалу здобувачами. Серед основних методичних підходів виокремлено компетентнісний, технологічний та інтегративний, інтерактивні методи навчання, проектну, практичну діяльність тощо. Наголошено на важливості методики навчання української літератури як складової підготовки майбутніх учителів-словесників, що забезпечує їхню професійну компетентність, готовність до роботи в сучасних умовах, формує не лише теоретичні знання, а й практичні вміння, що сприяють ефективній організації навчального процесу.

---

**Ключові слова:** методика навчання української літератури, учитель-словесник, методичні підходи, професійна компетентність, освітні технології, критичне мислення, креативність, творчі здібності.

---

**Introduction of the issue.** The methodology for teaching Ukrainian literature in the training of future language and literature teachers is a fundamental educational component. It aims to develop expertise in literature, cultivate pedagogical competencies essential for effective teaching, and prepare highly qualified specialists capable of interpreting and conveying the significance of Ukrainian literature for the cultural and spiritual development of society. The training of future language and literature teachers is a complex and multifaceted process, in which the methodology of teaching Ukrainian literature serves as one of the fundamental educational components. An effective methodology not only facilitates a deep understanding of the literary process but also enables the mastery of innovative pedagogical methods and techniques that align with the needs of modern education.

**Постановка проблеми.** Методика навчання української літератури в системі підготовки майбутніх учителів-словесників – важлива освітня компонента, що спрямована на оволодіння знань про літературу, формування педагогічних умінь і навичок, що необхідні для успішної роботи в навчальних закладах, на формування висококваліфікованих фахівців, здатних розуміти й пояснювати значення української літератури для культурного та духовного розвитку суспільства. Підготовка майбутніх учителів-словесників виступає складним і багатогранним процесом, у якому саме методика навчання української літератури є однією з базових освітніх компонент. Ефективна методика сприяє не лише глибокому розумінню літературного процесу, але й оволодінню інноваційними педагогічними методами й прийомами, які відповідають потребам сучасної освіти.

**Current state of the issue.** The issues related to the methodology of teaching Ukrainian literature have attracted the interest of numerous scholars, methodologists, and teachers. A. Hradovskyi, T. Diatlenko, S. Zhyla, O. Kutsevol, V. Marko, N. Meshcheriakova, O. Mkhitarian, L. Parkheta, A. Sytchenko, O. Slonovska, H. Tokman, V. Shuliar, T. Yatsenko and others are among them. Scholars have studied the general patterns of the development of the methodology for teaching Ukrainian literature, emphasizing its significance in the training of future language and literature teachers, the promotion of literary heritage values, and the application of modern approaches and technologies in the educational process. They highlighted that a key methodological objective is to cultivate critical thinking in future educators, along with their ability to analyze and interpret literary texts.

H. Tokman highlights the importance of the methodology for teaching Ukrainian literature, stating that this discipline provides language and literature teachers with psychological and pedagogical foundations as well as practical recommendations for teaching literature in schools. A literature teacher must not only acquire knowledge of literary works and the fundamentals of literary theory but also understand the principles of teaching Ukrainian literature and be able to apply them in practice [6: 8]. The researcher argues that professional training for language and literature teachers is a complex and lengthy process that involves intensive intellectual work during lectures and independent cognitive activities by students [7: 4].

O. Kutsevol also highlights the vital role of methodology in preparing highly qualified teachers, emphasizing its focus on developing professional-methodological knowledge, skills, and abilities, as well as fostering creativity in future Ukrainian literature teachers [5: 6].

All scholars have noted that modern teaching approaches prioritize competence, ensuring that students acquire practical skills in working with literary texts.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблеми методики навчання української літератури цікавили багатьох науковців, методистів, учителів. Серед них А. Градовський, Т. Дятленко, С. Жила, О. Куцевол, В. Марко, Н. Мещерякова, О. Мхитарян, Л. Пархета, А. Ситченко, О. Слоньовська, Г. Токмань, В. Шуляр, Т. Яценко та інші дослідники. Науковці вивчали загальні закономірності розвитку методики навчання української літератури, наголошували на її важливості в підготовці майбутніх учителів-словесників, на поширенні цінностей літературної спадщини, застосуванні сучасних підходів і технологій в освітньому процесі. Підкреслювали, що одним із ключових методичних завдань є формування в майбутніх педагогів критичного мислення та здатності аналізувати й інтерпретувати художні тексти.

Наголошуючи на важливості методики навчання української літератури, Г. Токмань підкреслює, що ця дисципліна дає вчителю-словеснику психолого-педагогічні основи й практичні рекомендації щодо навчання літератури в школі, адже словесник має не тільки опанувати знаннями про письменство, основами теорії літератури, а й знати принципи навчання української літератури й уміти застосовувати їх на практиці [6: 8]. Дослідниця вважає, що фахова підготовка вчителя-словесника є складним і тривалим процесом, поступ у якому передбачає складну інтелектуальну роботу під час лекцій і самостійну пізнавальну діяльність студентів [7: 4].

На важливій ролі методики навчання української літератури в підготовці висококваліфікованого вчителя-словесника наголошує О. Куцевол, підкреслюючи її спрямування на формування професійно-методичних знань, умінь та навичок, на розвиток креативності майбутніх учителів української літератури [5: 6].

Усі дослідники відзначали, що сучасні підходи до навчання орієнтовані на компетентність, що забезпечує засвоєння студентами практичних навичок у роботі з літературними творами.

**Aim of the research** is to examine the methodology of teaching Ukrainian literature as a crucial educational component in the training of future language and literature teachers. It seeks to explore effective methodological approaches that foster critical thinking, creativity, and professional competence among higher education students.

**Results and discussion.** The methodology for teaching Ukrainian literature is a fundamental component of preparing future language and literature teachers, ensuring the development of professional competencies necessary for effective teaching and contributing to the personal growth of future educators. The integration of contemporary methodological approaches, technologies, and practical work creates conditions for training teachers who can meet the challenges of modern education and promote national identity through the study of Ukrainian literature.

H. Tokman describes the methodology of teaching Ukrainian literature as an applied pedagogical-literary discipline that combines psychological and pedagogical foundations with requirements for literary and literary-theoretical content, recommendations for mastering this content, and strategies for educating students through literary works [6: 8]. Among the key issues in teaching methodology – such as students' perception of literary texts, teaching methods and techniques, innovative pedagogical technologies, and lesson types – H. Tokman highlights the importance of professional training for teachers, which must meet both general pedagogical and subject-specific requirements [6: 9].

L. Parkheta also emphasizes the importance of literary teaching methodology, arguing that modern Ukrainian literature methodology is an applied scientific discipline rooted in pedagogy and literary studies. Its applied nature is further reinforced by a third source – teaching practice – whose outcomes contribute to the development of this field [8: 114].

T. Diatlenko underscores the role of methodology in professional teacher

**Метою статті** є дослідження методики навчання української літератури як важливої освітньої компоненти в підготовці майбутніх учителів-словесників, розкриття ефективних методичних підходів, які сприяють розвитку критичного мислення, творчих здібностей і професійної компетентності здобувачів вищої освіти.

**Виклад основного матеріалу.** Методика навчання української літератури – вагома складова підготовки майбутніх учителів-словесників, що забезпечує формування професійних компетентностей, необхідних для успішного викладання предмета, і сприяє особистісному розвитку майбутніх педагогів. Інтеграція сучасних методичних підходів, технологій та практичної роботи створює умови для формування вчителя, здатного відповідати викликам сучасної освіти й сприяти збереженню національної ідентичності через навчання української літератури.

На думку Г. Токмань, методика навчання української літератури є педагогічно-літературознавчою прикладною наукою, що поєднує в собі психолого-педагогічні основи роботи вчителя, вимоги до літературного й літературознавчого змісту навчання, рекомендації до шляхів його опанування, стратегії виховання учня засобами художнього слова [6: 8]. Серед основних проблем методики навчання української літератури, таких як особливості сприймання учнями слова, методи і прийоми навчання, інноваційні педагогічні технології, типи уроків та ін., Г. Токмань виокремлює і фахову підготовку вчителя, що має відповідати певним загальнопедагогічним і специфічним вимогам [6: 9].

На важливості методики літератури наголошує Л. Пархета. Дослідниця вважає, що сучасна методика навчання української літератури є прикладною науковою дисципліною, що має два важливі джерела – педагогіку й літературознавство, а її прикладний характер спричинений третім джерелом, а саме учительською практикою, результати якої стають складником цієї науки [8: 114].

training, outlining its goals and objectives, which include equipping higher education students with a system of knowledge, skills, abilities, and value orientations necessary for effectively fulfilling their professional responsibilities. Since graduates of contemporary higher education institutions must attain an appropriate level of methodological competence, this component is essential [3]. As demonstrated, modern scholars in the field of teaching Ukrainian literature emphasize the importance of studying this educational component in the training of highly qualified language and literature teachers.

The educational component "Methodology of Teaching Ukrainian Literature" for first-level (bachelor's) higher education students aligns with the educational-professional program "Secondary Education (Ukrainian Language and Literature)". Its goal is to provide students with theoretical knowledge and practical skills in literary teaching methodology, enable them to structure pedagogical processes, develop modern educational technologies that align with the goals and principles of contemporary education, and apply relevant knowledge and skills in practice.

The key objectives of studying this educational component include: Equipping future literature teachers with knowledge of theoretical and methodological foundations of Ukrainian literature teaching methodology, conceptual principles, and teaching tools (textbooks, instructional manuals, etc.), as well as the ability to apply this knowledge in pedagogical practice; Mastering modern educational technologies; Developing the professional competence of future literature teachers, including a combination of knowledge, skills, pedagogical abilities, value orientations, communication styles, and speech culture; Enhancing students' ability to interpret literary texts, evaluate their artistic uniqueness and aesthetics, and view literary works as an integral part of national spiritual culture; Gaining experience in designing new lesson

Роль методики навчання української літератури в професійній підготовці вчителя підкреслює Т. Дятленко, зазначаючи мету й завдання цієї компоненти, що полягають у формуванні в здобувачів вищої освіти системи знань, умінь, навичок і ціннісних орієнтацій, які забезпечують ефективне виконання професійних обов'язків, оскільки випускники сучасних вищих навчальних закладів повинні мати відповідний рівень сформованості методичної компетентності [3]. Як бачимо, сучасні дослідники методики навчання української літератури наголошують на важливості вивчення цієї освітньої компоненти в підготовці висококваліфікованого фахівця – вчителя-словесника.

Освітня компонента "Методика навчання української літератури" для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти відповідає освітньо-професійній програмі Середня освіта (Українська мова і література) й має на меті допомогти студентам здобути теоретичні знання й практичні вміння з методики літератури; навчити їх вибудовувати педагогічні процеси; виробляти сучасні педагогічні технології навчання, які б реалізували мету й принципи сучасної освіти; застосовувати відповідні знання, уміння та навички в практичній діяльності.

Важливими завданнями вивчення освітньої компоненти є: озброєння майбутнього вчителя літератури знаннями теоретичних і методологічних основ методики навчання української літератури, концептуальних засад, засобів навчання (підручників, навчально-методичних посібників тощо), уміннями застосовувати знання в педагогічній діяльності; оволодіння сучасними освітніми технологіями; формування основ професійної компетентності майбутнього вчителя літератури – сукупності знань, умінь, педагогічних здібностей, а також ціннісних орієнтацій, стилю спілкування й культури мовлення; розвиток уміння інтерпретувати художній текст, оцінювати його художню своєрідність, естетику, розглядати творчість митця слова як складову національної духовної культури;

technologies and authoring educational programs.

This study will examine effective methodological approaches that, in our view, foster critical thinking, creativity, and professional competence in higher education students. The methodology of teaching Ukrainian literature is based on a combination of traditional and innovative approaches that ensure effective mastery of educational material. A key methodological approach is the competence-based approach, which focuses on developing students' core competencies necessary for effective teaching. This includes working with texts, developing emotional intelligence, fostering empathy, and cultivating competencies such as literary, communicative, digital, social, and civic literacy.

Project-based learning is also of significant importance, particularly in the development of literary projects by higher education students. Such projects allow for a deeper understanding of specific topics and the formation of research skills. According to O. Potapchuk, a key aspect of the project-based method is the development of critical thinking, as well as the ability to construct knowledge independently and navigate the information space [9]. The researcher asserts that through project implementation, students can gain experience in solving professional challenges in their future careers, organizing collaborative work, analyzing various information sources, formulating and defending arguments, addressing issues in non-standard situations, presenting findings to an audience, conducting self-assessment, and more [9].

In the modern educational environment, the technological approach is indispensable, particularly through the integration of contemporary information technologies, including multimedia presentations, video analysis of literary works, electronic textbooks, and digital platforms. Specifically, the use of information and communication technologies (ICT) is emphasized. According to T. Yatsenko, ICT enhances the study of Ukrainian literature by

набуття досвіду створення нових технологій уроків, авторських програм.

Розглянемо ефективні методичні підходи, які, на нашу думку, сприяють розвитку критичного мислення, творчих здібностей і професійної компетентності здобувачів вищої освіти. Методика навчання української літератури базується на поєднанні традиційних та інноваційних підходів, що забезпечують ефективне засвоєння навчального матеріалу. До основних методичних підходів належить передусім компетентнісний підхід, що спрямований на формування в студентів ключових компетентностей, необхідних для ефективної роботи вчителя, і передбачає роботу з текстами, розвиток емоційного інтелекту, здатність до емпатії, орієнтацію на формування таких компетентностей, як літературознавча, комунікативна, інформаційно-цифрова, соціальна, громадянська тощо.

Важливою є також проєктна діяльність, зокрема створення здобувачами вищої освіти літературних проєктів, що дозволяють поглибити знання з певних тем і сформувати дослідницькі навички. На думку О. Потапчук, ключовим у методі проєктів є розвиток критичного мислення, а також умінь самостійно конструювати свої знання й орієнтуватися в інформаційному просторі [9]. Дослідниця вважає, що студенти, виконуючи проєкт, зможуть набути досвіду вирішувати професійні проблеми в майбутній діяльності, організовувати роботу в колективі, аналізувати різні інформаційні джерела, аргументувати судження, вирішувати питання в нестандартних ситуаціях, виступати з результатами перед аудиторією, проводити самооцінювання тощо [9].

У сучасному освітньому середовищі не можемо обійтися й без технологічного підходу, а саме застосування сучасних інформаційних технологій, зокрема використання мультимедійних презентацій, відеоаналізу творів, електронних підручників і платформ. Зокрема, ідеться про використання інформаційно-комунікаційних технологій, що, як вважає Т. Яценко, надає вивченню української літератури "особистісної зорієнтованості, пізнавальної та емоційної насиченості, активізує різні види

fostering a personalized approach, enriching cognitive and emotional engagement, stimulating diverse learning activities, and aligning with global educational trends, thereby advancing modern national methodologies for teaching Ukrainian literature [10: 295]. It is essential to develop information and communication competence, whereby the primary objective for higher education students is to prepare for professional activities in the contemporary information society and active participation in social life. This entails the development of creative abilities, self-realization, and self-expression [2: 30].

Among the key methodological aspects, interactive teaching methods should be highlighted. These are widely utilized in practical sessions on the methodology of teaching Ukrainian literature, including group work, discussions, debates, role-playing games, and other activities aimed at fostering active cognitive engagement. Such methods contribute to the development of communication skills and critical thinking in higher education students.

Another crucial methodological aspect is the integrative approach, which combines literature instruction with other forms of art (visual arts, music, theater), history, cultural studies, and linguistics to enhance students' comprehension of aesthetic values in literary works. According to S. Kutova and O. Sviderska, integration focuses on creating connections that enable students to participate in various activities relevant to real life. The authors argue that modern integrative approaches to preparing future educators should merge theoretical knowledge, practical skills, and life experiences. This approach encompasses the integration of verbal, practical, and laboratory methods, situational and cognitive techniques, and integrative learning blocks [4]. O. Antonova and O. Vashchuk contend that the integrative approach allows for more substantive teacher preparation with reduced time expenditure and should be utilized as a fundamental strategy in teacher training [1].

навчальної діяльності та є однією з важливих тенденцій світового освітнього процесу й набуває поступового розвитку в сучасній вітчизняній методиці навчання української літератури" [10: 295]. Важливо формувати інформаційно-комунікаційну компетентність, у процесі якої основним завданням здобувачів вищої освіти є підготуватися до професійної діяльності в сучасному інформаційному суспільстві, до активної участі в житті соціуму, що передбачає розвиток їхніх креативних здібностей, здатності до самореалізації та самовираження [2: 30].

Серед важливих методичних аспектів виокремимо інтерактивні методи навчання, які широко використовуються на практичних заняттях з методики навчання української літератури, зокрема групові методи роботи, дискусії, дебати, рольові ігри тощо для залучення до активного пізнавального процесу. Це сприяє розвитку комунікативних навичок і критичного мислення здобувачів вищої освіти.

Також важливим методичним аспектом є інтегративний підхід: поєднання викладання літератури з іншими видами мистецтва (образотворчим, музикою, театром, історією, культурологією, мовознавством) для кращого розуміння естетичних цінностей твору. На думку С. Кутової та О. Свідерської, інтеграція зосереджується на створенні зв'язків для студентів, завдяки якій вони можуть брати участь у різних видах діяльності, пов'язаних з життям. Автори вважають, що сучасні інтеграційні підходи до підготовки майбутніх педагогічних працівників мають на меті поєднати вивчену теорію, практичні знання й життєвий досвід. До них відносять інтеграцію словесних, практичних і лабораторних методів; ситуаційні та когнітивні методи; інтегративні блоки тощо [4]. О. Антонова та О. Ващук вважають, що інтегративний підхід дозволить зробити підготовку більш змістовною та з меншими затратами часу, і використовувати його потрібно як ключовий у підготовці вчителя [1].

Ефективним методичним підходом, на якому базується методика навчання української літератури, є практична діяльність, під час якої студенти вчаться

An effective methodological approach in the teaching of Ukrainian literature is the emphasis on practical activities, enabling students to apply acquired knowledge in real-world contexts. Methodology classes on Ukrainian literature should incorporate lesson analysis and lesson modeling using diverse methodological techniques. For instance, students might be tasked with designing lesson plans or lesson fragments that integrate both traditional and innovative methodologies (for grades 5-7 under the New Ukrainian School curriculum, as well as for upper secondary school). Additionally, students could analyze a lesson conducted in a classroom setting (or a video-recorded lesson) or develop a role-playing lesson plan based on an epic, lyrical, or dramatic work. Among practical approaches, the creation and presentation of original methodological materials hold particular significance. For example, students might prepare a presentation on current issues in the methodology of teaching Ukrainian literature or outline and present the stages of studying a selected literary work in a structured format.

Among the methodological aspects aimed at practical activities, particular significance is attributed to pedagogical practice. This practice enables students to apply theoretical knowledge in a school setting and is designed to help them master their future profession, specifically by developing professional skills in organizing educational and research activities with students. It facilitates the acquisition of new teaching technologies in Ukrainian literature, the accumulation of pedagogical experience, and the creation and practical application of innovative teaching methods. Additionally, it familiarizes students with modern requirements for the educational process in secondary schools, the structure and content of curricula, best teaching practices, the specifics of a teacher's work, and the implementation of the New Ukrainian School (NUS) concept. It also helps students develop professional competencies for conducting lessons

застосовувати набуті знання в реальних умовах. Заняття з методики української літератури мають включати аналіз і моделювання уроків з використанням різних методичних прийомів. Пропонуємо студентам, наприклад, розробити уроки чи їх фрагменти з використанням традиційних та інноваційних методик (для 5-7 класів НУШ, а також для старшої школи) або здійснити аналіз уроку, який був проведений в аудиторії (або ж відеоуроку), змоделювати проєкт уроку-рольової гри за одним із епічних, ліричних чи драматичних творів тощо. Серед практичних підходів виокремимо розробку й презентацію авторських методичних матеріалів. Наприклад, пропонуємо підготувати презентацію з актуальних проблем методики навчання української літератури; спланувати й представити у вигляді презентації етапи вивчення одного з обраних художніх творів та ін.

Особливо велике значення серед методичних аспектів, спрямованих на практичну діяльність, має проходження педагогічної практики, що дозволяє апробувати теоретичні знання в шкільній аудиторії та має на меті допомогти студентам оволодіти майбутньою професією, зокрема системою професійних умінь у процесі організації навчально-виховної та дослідницької роботи з учнями; сприяє засвоєнню нових технологій навчання української літератури, набуттю педагогічного досвіду, а також створенню нових технологій навчання й застосуванню їх на практиці; ознайомлює із сучасними вимогами до навчально-виховного процесу в закладах загальної середньої освіти, структурою й змістом, передовим педагогічним досвідом, з особливостями роботи вчителя, зі станом реалізації завдань концепції Нової української школи; допомагає оволодіти фаховими вміннями й навичками проводити уроки з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності.

Широко використовуються на заняттях з методики навчання української літератури творчі завдання, зокрема виконання аналізу художніх творів, створення власних методичних розробок, сценаріїв літературних заходів. Наприклад, пропонуємо студентам креативну вправу

using modern methods and techniques of educational and cognitive activity.

In methodology courses on teaching Ukrainian literature, creative tasks are widely employed. These include the analysis of literary works, the development of methodological plans, and the creation of scripts for literary events. For example, students are assigned a creative task, "Project Defense," where they develop and test their own methodological project on a chosen topic. To assist students, they may be provided with recommended stages for working on the project.

Another engaging activity involves working with contemporary textbooks and teaching aids, through which students acquire skills in designing and utilizing educational materials. One creative task involves developing an advertisement for a Ukrainian literature textbook for the NUS to engage students' interest. Another involves designing a methodological project in which students express their vision for a modern Ukrainian literature teaching course and propose an updated methodological textbook.

A crucial component of studying Ukrainian literature methodology is self-education and professional development. It is important to encourage higher education students to participate in scientific conferences, competitions, and research projects. According to H. Tokman, professional training for a language and literature teacher is a complex and lengthy process that requires independent cognitive activity, including preparation for practical classes, answering study plan questions, completing written assignments, and preparing for oral presentations [7: 4].

L. Parkheta emphasizes the importance of independent work for higher education students in the methodology of teaching Ukrainian literature. She examines the forms, content, and types of independent work, as well as a system of questions and tasks for students' self-directed learning in literature methodology, paying particular attention to research activities. The author argues that, at the current stage of

"Захист проєктів", де вони розробляють та апробовують власний методичний проєкт на обрану тему. Для допомоги здобувачам можна запропонувати скористатися орієнтовними етапами роботи над проєктом.

Цікавою є робота із сучасними підручниками та посібниками, у процесі якої студенти оволодівають методикою створення та використання навчальних матеріалів. Здобувачі можуть виконати креативну вправу на створення реклами підручника з української літератури для Нової української школи, щоб зацікавити ним школярів, або ж креативну вправу-проєкт, де висловлюють власний погляд на новий сучасний курс методики навчання української літератури, розмірковують, яким він має бути, роблять проєкт актуальної методичної книги.

Особливу увагу в процесі вивчення методики української літератури варто приділити самоосвіті й професійному розвитку, адже важливо стимулювати здобувачів вищої освіти до участі в наукових конференціях, конкурсах, написання наукових робіт. На думку Г. Токмань, фахова підготовка вчителя-словесника є складним і тривалим процесом, що передбачає також самостійну пізнавальну діяльність здобувача освіти, який самостійно готується до практичних занять: знаходить відповіді на питання плану, виконує письмові завдання, готується до усних виступів, продумує, як відстоювати свої рішення щодо проблемних і творчих завдань [7: 4].

На важливості самостійної роботи здобувачів вищої освіти з методики навчання української літератури наголошує Л. Пархета, яка розглядає форми, зміст, види самостійної роботи, систему запитань і завдань для самостійного виконання студентами з методики літератури, приділяє увагу науково-дослідній роботі. Авторка вважає, що на сучасному етапі впровадження реформ в освітній процес підготовка вчителів-філологів, які здатні творчо мислити, знаходити вихід з різних педагогічних ситуацій, вибудовувати індивідуальний підхід до навчального процесу, відповідно до вимог часу, є надзвичайно актуальним. Відтак постає проблема вибору таких форм і методів

educational reform implementation, the training of philology teachers capable of critical thinking, finding solutions to various pedagogical situations, and developing an individualized approach to the teaching process in accordance with contemporary demands is of utmost importance. Thus, the issue arises of selecting such forms and methods of instruction that can ensure active interaction between instructors and higher education students, fostering their academic and professional growth [8: 112]. This approach necessitates an educational and psychological-pedagogical system in which individual and differentiated approaches to organizing independent student work are prioritized.

For instance, students may be assigned the following tasks during practical methodology classes:

1. Analyze a current model curriculum for Ukrainian literature in the NUS and propose recommendations for its improvement.

2. Prepare a review of a contemporary methodological manual, specifying the author, title, year, place of publication, structure, content of tasks and questions, highlighting strengths and weaknesses, and evaluating its overall effectiveness.

3. Study and report on best teaching practices in Ukrainian literature by examining the creative work and achievements of an experienced teacher.

4. Compile a catalog of innovative lesson plans from recent professional publications, including author, article title, journal, year of publication, issue number, and pages. Justify which plans are most useful for teachers.

5. Create a recommended reading list on the topic "Methods and Techniques for Teaching Ukrainian Literature in the NUS."

6. Develop a system of literary games for a specific topic, explaining their objectives, content, and rules.

7. Design individual assignments for studying an epic, lyrical, or dramatic work by a selected writer.

8. Prepare a presentation on the use of modern pedagogical technologies in Ukrainian literature lessons within the NUS.

навчання, які зможуть забезпечити активну взаємодію викладача й здобувача вищої освіти, наукове й фахове зростання останнього [8: 112]. Ідеться про систему освітніх, психолого-педагогічних заходів, при якій індивідуальний і диференційований підходи в організації самостійної роботи студентів є пріоритетними.

Для самостійної роботи на практичних заняттях з методики навчання української літератури пропонуємо студентам, наприклад, такі завдання:

1. Проаналізуйте одну з чинних модельних навчальних програм з української літератури для Нової української школи. Запропонуйте свої рекомендації до вдосконалення програми.

2. Підготуйте рецензію на сучасний методичний посібник, указавши автора, назву, рік, місце видання, його структуру, зміст завдань і запитань, зазначте, на вашу думку, досягнення й недоліки, дайте оцінку методичного посібника.

3. Розкажіть про передовий педагогічний досвід учителя української літератури, ознайомившись з його творчою працею та здобутками.

4. Створіть картотеку розробок інноваційних уроків з української літератури за фаховими виданнями останніх років, зазначивши автора, назву статті, журнал, рік видання, номер і сторінки. Аргументуйте, які з них, на вашу думку, є найбільш цікавими для вчителя.

5. Сформууйте список рекомендованої літератури до теми "Методи та прийоми навчання української літератури в НУШ".

6. Розробіть систему літературних ігор з конкретної теми. Поясніть їх мету, зміст, правила проведення.

7. Розробіть систему індивідуальних завдань до уроків вивчення епічного, ліричного чи драматичного твору одного з обраних вами письменників.

8. Підготуйте повідомлення чи презентацію про застосування сучасних педагогічних технологій на уроках української літератури в НУШ.

9. Виготовте наочність до уроків української літератури, обравши самостійно тему.

10. Запропонуйте цікаві, нестандартні за формою та змістом заходи для організації позакласної та позашкільної роботи з літератури.

9. Develop visual teaching aids for Ukrainian literature lessons on a self-selected topic.

10. Propose creative and unconventional extracurricular activities for literature education.

11. Plan individualized assignments for senior students preparing for Ukrainian language and literature Olympiads.

In addition to these assignments, students engage in various creative exercises in Ukrainian literature methodology classes.

For example, in the creative exercise "Methodological Association," students simulate a professional teachers' meeting, selecting a focus and format for discussion. This may include addressing contemporary issues in literature teaching methodology, exploring innovative teaching methods, and analyzing best teaching practices. They present reports, discuss relevant publications, and evaluate open lessons. Alternatively, students might model a teachers' meeting where they collaboratively develop perspectives on literary analysis methods in schools.

Another creative exercise, "Practicum," requires students to conduct a practical session on a selected methodological topic to develop professional competencies, independence, creative thinking, and initiative.

Another engaging exercise is the role-playing activity "Guest Writer," where students simulate interactions with a writer, formulate questions, and practice communication skills.

The creative exercise "What? Where? When?" involves designing intellectual game questions based on literary theory or another methodology topic.

In the exercise "School Literature Classroom," students propose their own model for a school literature room, detailing permanent and temporary displays, selecting quotes from famous writers for wall decor, and identifying methods for engaging students, parents, and school administrators in its operation. These exercises foster creativity, critical thinking, and various competencies,

11. Сплануйте завдання для індивідуальної роботи з учнем старших класів, який братиме участь в олімпіаді з української мови та літератури.

Окрім таких завдань, на заняттях з методики навчання української літератури здобувачі вищої освіти виконують різні креативні вправи. Розглянемо кілька з них.

Креативна вправа "Методичне об'єднання". Пропонуємо студентам провести методичне об'єднання вчителів-словесників, обравши напрям і форми роботи. Це може бути обговорення актуальних проблем сучасної методики навчання української літератури, упровадження інноваційних методів навчання, передового педагогічного досвіду. Здобувачі заслуховують та обговорюють доповіді, цікаві публікації, проводять і аналізують відкриті уроки та ін. Або даємо завдання змоделювати засідання методичного об'єднання вчителів-словесників, у процесі якого спільно виробити систему поглядів та висловити свою позицію щодо застосування літературознавчих шляхів аналізу в школі.

Креативна вправа "Практикум". Здобувачі освіти мають провести заняття-практикум на обрану ними чи викладачем актуальну тему з методики навчання української літератури, щоб набутися професійних умінь та навичок, розвинути самостійність, креативне мислення, ініціативність.

Цікавою креативною вправою на практичних заняттях є підготовка рольової гри "Запрошений письменник", де студенти моделюють ситуації, продумують запитання, навчаються комунікувати й формулювати власні судження.

Креативна вправа "Що? Де? Коли?". Студенти розробляють запитання до інтелектуальної гри на теоретико-літературному матеріалі або ж іншої теми з методики навчання української літератури.

Креативна вправа "Літературний кабінет у школі". Здобувачі пропонують власну модель створення в школі кабінету української літератури, продумують зміст постійних і змінних стендів, їхні рубрики, добирають вислови відомих письменників, які можна розмістити на стінах, указують на методи залучення до роботи кабінету учнів, батьківського комітету, керівництво

preparing future language and literature teachers for practical work.

In the context of this research, it is essential to highlight that Ukrainian literature methodology as an educational component serves several key functions in teacher preparation. It establishes a theoretical foundation, providing students with knowledge of literature teaching methods, the structure and typology of contemporary literature lessons, the specifics of analyzing literary works, literary theory concepts, extracurricular activities, and approaches to developing oral and written communication skills. Another crucial function is the development of professional skills. Future teachers master teaching methods that integrate literary text analysis, interactive techniques, and approaches suited for different age groups. The methodology also promotes creativity and the ability to use modern digital technologies. Thus, preparing students for innovative teaching is a key goal. The methodology also has a formative role, as teaching Ukrainian literature contributes to shaping students' patriotic, ethical, and moral values, which they, in turn, will impart to their future students.

Modern Ukrainian literature teaching methodology integrates classical and contemporary approaches, helping students acquire the necessary competencies for effective literature instruction in secondary schools. It emphasizes interdisciplinary connections and the development of emotional intelligence, ensuring a well-rounded preparation for future educators. An essential component is the incorporation of innovative technologies such as digital resources, virtual laboratories, and online learning platforms, which enhance accessibility and interactivity in education.

**Conclusions and research perspectives.** The methodology of teaching Ukrainian literature is a crucial element in preparing future language and literature teachers, ensuring their professional competence and readiness to work in contemporary educational settings. This field equips prospective

начального закладу. Такі завдання розвивають креативні здібності, критичне мислення, формують комунікативну, літературознавчу та інші компетентності, готують майбутніх учителів-словесників до практичної діяльності.

У контексті нашого дослідження підкреслимо, що методика навчання української літератури як освітня компонента виконує кілька важливих функцій у підготовці майбутніх учителів-словесників, а саме: формування теоретичної бази, адже студенти отримують знання про методи та прийоми навчання літератури, особливості й типологію сучасних уроків української літератури, специфіку вивчення художнього твору, поняття з теорії літератури, види позакласної та позашкільної роботи, форми і методи розвитку усного й писемного мовлення тощо. Важливою є функція розвитку професійних навичок майбутніх педагогів. Вони опановують методи й прийоми навчання літератури, що поєднують аналіз художнього тексту, інтерактивні методи, роботу з різними віковими групами учнів. Методика літератури сприяє розвитку креативності, умінню використовувати сучасні цифрові технології. Відтак ключовою є підготовка до творчої діяльності. Важливою є виховна функція, оскільки викладання української літератури допомагає формувати патріотичні, етичні й моральні цінності в студентів та їхніх майбутніх учнів.

Сучасна методика навчання української літератури зосереджується на поєднанні класичних підходів і новітніх технологій, що сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти необхідних компетенцій для ефективного навчання української літератури в закладах загальної середньої освіти; акцентує увагу на інтеграції міжпредметних зв'язків і розвитку емоційного інтелекту, що забезпечує гармонійний розвиток майбутнього вчителя-словесника. Важливим елементом є використання інноваційних технологій: цифрових ресурсів, віртуальних лабораторій та платформ для онлайн-навчання, що роблять освітній процес більш доступним та інтерактивним.

**Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок.** Методика навчання української літератури є важливою складовою підготовки

teachers with theoretical and methodological foundations, instructional strategies, and the ability to apply them in pedagogical practice. It also fosters the development of modern pedagogical technologies and personalized teaching approaches, enabling students to design innovative lessons and curricula. Additionally, Ukrainian literature methodology cultivates professional competence by enhancing interpretative skills, artistic evaluation, and the appreciation of literary aesthetics. It encourages the study of literary works as an integral part of national cultural heritage. By mastering both traditional and innovative methodological approaches-including competency-based, technological, and integrative frameworks-future educators develop creativity, critical thinking, and professionalism, ensuring effective knowledge acquisition.

Future research should explore the integration of digital technologies in the teaching process, including interactive platforms and artificial intelligence, to enhance the effectiveness of Ukrainian literature education. This will contribute to refining teaching methodologies, making them more adaptable to contemporary challenges, and improving the professional training of future literature teachers.

майбутніх учителів-словесників, що забезпечує їхню професійну компетентність і готовність до роботи в сучасних умовах. Ця освітня компонента озброює майбутнього вчителя літератури знаннями теоретичних і методологічних основ методики навчання української літератури, структури й змісту засобів навчання, уміннями застосовувати знання в педагогічній діяльності; сприяє оволодінню сучасними педагогічними технологіями, виробленню персональних технологій у навчанні літератури; допомагає набутти досвіду створення нових технологій уроків, авторських програм; формує основи професійної компетентності майбутнього вчителя літератури; розвиває вміння здійснювати інтерпретацію художнього твору, оцінювати його художню своєрідність, естетику; сприяє вивченню творчості митців слова як складової національної духовної культури. У процесі опанування методики навчання української літератури майбутні словесники оволодівають традиційними й інноваційними методичними підходами (компетентнісним, технологічним, інтегративним тощо), що сприяють розвитку креативності, критичного мислення й професійності та забезпечують ефективне засвоєння навчального матеріалу здобувачами.

У подальших розвідках доцільно розглянути можливості впровадження цифрових технологій у навчальний процес, зокрема використання інтерактивних платформ, штучного інтелекту для підвищення ефективності навчання української літератури. Це допоможе вдосконалити методику й зробити її більш адаптованою до сучасних викликів та ефективною для формування професійної компетенції майбутніх учителів.

## REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Antonova, O.Ye., & Vashchuk, O.V. (2017). *Integratyvnyi pidkhid do pobudovy modeli formuvannia hotovnosti vchyteliv do rozvytku akademichnoi obdarovanosti uchniv* [The integrative approach to building a model for forming teachers' readiness to foster academic giftedness in students]. *Profesiina osvita v umovakh intehtratsiinykh protsesiv: teoriia i praktyka – Professional education in the context of integration processes: theory and practice: zb. nauk. prats. / za zah. red. prof. S.S. Vitvytska, dots. N.Ye. Kolesnyk. Zhytomyr, ch. 1, 174-182.* Retrieved from: <http://eprints.zu.edu.ua/26780/1/%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85%D1%96%D0%B4.pdf> [in Ukrainian].
2. Bashmanivska, L.A., Bashmanivskiy, V.I., & Shevtsova, L.S. (2020). *Formuvannia informatsiino-komunikatsiinoi kompetentnosti yak komponent pidhotovky maibutnikh zhurnalistiv* [The formation of information and communication competence as a

component of the training of future journalists]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia – Information technologies and learning tools*, tom 76, № 2, 30-42 [in Ukrainian].

3. Diatlenko, T.I. (2018). *Metodychni znannia ta vminnia yak osnova metodychnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv ukrainskoi literatury [Methodological knowledge and skills as the foundation of the methodological competence of future Ukrainian literature teachers]*. Retrieved from: <https://int-konf.org/ru/2015/suchasna-nauka-v-merezhi-internet-16-18-02-2015/1016-k-ped-n-dyatlenko-t-i-metodichni-znannya-ta-vminnya-yak-osnova-metodichnoji-kompetentnosti-majbutnikh-uchiteliv-ukrajinskoji-literaturi> [in Ukrainian].

4. Kutova, S.O., & Sviderska, O.M. (2022). Suchasni intehratsiini pidkhody do pidhotovky maibutnikh pedahohiv [Modern integrative approaches to the training of future educators]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*, vyp. 48, tom 1, 103-106 [in Ukrainian].

5. Kutsevol, O. (2009). *Metodyka vykladannia ukrainskoi literatury (kreatyvno-innovatsiina stratehiia) [The methodology of teaching Ukrainian literature (creative-innovative strategy)]*: navch. posib. Kyiv: Osvita Ukrainy, 464 [in Ukrainian].

6. Tokman, H. (2012). *Metodyka navchannia ukrainskoi literatury v serednii shkoli [The methodology of teaching Ukrainian literature in secondary school]*: pidruchnyk. Kyiv: "Akademiia", 312 [in Ukrainian].

7. Tokman, H. (2019). *Metodyka navchannia ukrainskoi i zarubizhnoi literatury: samostiina robota studenta [The methodology of teaching Ukrainian and foreign literature: independent student work]*. Kyiv: Milenium, 110 [in Ukrainian].

8. Parkheta, L. (2021). Samostiina robota studentiv iz metodyky navchannia ukrainskoi literatury yak vazhlyva skladova fakhovoi pidhotovky [Independent student work in the methodology of teaching Ukrainian literature as an important component of professional training]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu – Collection of scientific works of the Uman State Pedagogical University*, № 4, 112-119 [in Ukrainian].

9. Potapchuk, O. (2019). *Osoblyvosti proektnoi diialnosti studentiv u navchalnomu protsesi zakladiv vyshchoi osvity [The features of students' project-based activities in the educational process of higher education institutions]*. Retrieved from: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/162724/16175> [in Ukrainian].

10. Yatsenko, T. (2016). Tendentsii rozvytku metodyky navchannia ukrainskoi literatury v zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh (druha polovyna KhKh – pochatok KhKhI stolittia) [Trends in the development of the methodology of teaching Ukrainian literature in general education institutions (second half of the 20th century – early 21st century)]: *monograph*. Kyiv: Pedahohichna dumka, 360 [in Ukrainian].

Received: January 31, 2025

Accepted: February 16, 2025